

Perlorodka říční

Text a foto **Jana Slezáková** a **Ondřej Simon**

Skrývá se ve dně těch nejčistších toků a dnes je vzácnější než produkt, který ji dal jméno v mnoha evropských jazycích a současně přinesl i existenční problémy. Přitom přírodní perla se vytváří pouze v jednom z tisíce mlžů. Na svůj vznik má dost času. Perlorodky jsou dlouhověké, dožívají se i sta let. A jen díky své dlouhověkosti v České republice stále ještě nějaké žijí. Ale vymírají...

Perlorodka je velmi náročná na čistotu vody

Perlorodka obývá nejzachovalejší toky u nás, takové, z nichž se můžeme napít. Základní podmínkou pro perlorodku je čistá voda s nízkým obsahem živin a bez

anorganického vápníku, který vzniká rozpouštěním hornin. Ke stavbě svých lastur ale naopak potřebuje ve vodě vápník organický, a toho je dnes v perlorodčích říčkách nedostatek. Vodní toky jsou navíc znečištěné z důvodu intenzivního hospodaření v krajině, zatížení prostředí chemickými

látkami, ale také erozí vnášejí do vodního prostředí obrovské objemy splavenin a odpady z lidských sídel. Perlorodky tak z velké části v původních lokalitách vyhynuly a zůstaly pouze v podhorských polohách Šumavy a Slavkovského lesa, kde musí čelit tvrdým meteorologickým podmínkám.

Parazituje na lososovi či pstruhovi

Zajímavý a spletitý, tak by se dal charakterizovat životní cyklus perlorodky. Dokončení všech fází reprodukce se jí v přírodě již dlouho nedaří, a proto ztrácí na početnosti. Přitom ještě i jedinci staří 100 let dokáží produkovat pohlavní buňky. Pro vývoj perlorodky je nezbytná lososovitá ryba - losos obecný

nebo pstruh obecný. Nynější lokality perlorodky jsou pro lososy nedostupné, ale i pstruh je ve svém domácím prostředí často chybějícím článkem vývojového cyklu. Rybářské hospodaření je obvykle zaměřené na jiné druhy ryb. Pokud larvy perlorodky svého pstruha najdou, nastává první fáze vývoje - larvy se na řadu měsíců usídlují v zábrách pstruhů. Po přeměně a opuštění ryby žijí maličké perlorodky roky ve šterko-pískovém dně, na jehož povrch vystupují až téměř dospělé, filtrují organický materiál a pomalu rostou. Je to zdánlivě jednoduché, jenže dno často pokrývá jílovité bahno z místních polí a lesů a 1 mm velká perlorodka se v něm nejpravděpodobněji udusí. Přežití těch nejmladších je tedy kritickým bodem životního cyklu.

Je chráněná více jak 70 let

Perlorodkou se zabývají odborníci z ochrany přírody minimálně od poloviny 20. století. Je přísně

chráněna ona sama i její biotop, a to nejen českou, ale i evropskou legislativou. Přestože nad každým zvířetem obrazně visí několik paragrafů, samo to nestačí. Od roku 1993 se ochranné aktivity systematizovaly a zkoncentrovaly v prvním záchranném programu, jehož nejnovější etapu schválenou Ministerstvem životního prostředí v roce 2013 koordinuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s odbornou organizací Beleco.

Záchranný program perlorodky zajišťuje ochranu i pro jiné

Kromě propracovaného unikátního funkčního modelu polopřirozeného odchovu, se biologové zaměřují na ekosystém oligotrofních, na živiny chudých vod, který je hlavním

◀ Dospělá perlorodka v kolonii na dně řeky Blаницe.

▲ Na pohled harmonická krajina a zdravé prostředí. Důkaz - perlorodka - se ukrývá ve dně.

klíčem úspěchu. Perlorodka se stala deštňikovým druhem celého zdravého povodí. Znamená to, že spolu s ní je nepřímo chráněno celé pestré společenstvo např. s vázkami mihulí, rakem, vrankou, pstruhem, ledňáčkem nebo vydrou. Ovlivňuje také navazující biotopy mokřadů, luk, řídkých lesů smíšených či listnatých nebo olšových luhů. Kvalitu povodí již dlouhou dobu zásadně ovlivňují lidské aktivity včetně hospodaření. Je třeba najít vyváženou cestu a tohoto unikátního živočicha svou činností nadále neohrožovat, ale spolupodílet se na jeho záchraně a obnově kvality jeho přirozeného území.

Článek vznikl díky podpoře grantu z Islandu, Lichtenštejnska a Norska. ■

Více o perlorodce a o tom, co se pro perlorodku dělá na:
www.perlorodkaricni.cz
www.zachranneprogramy.cz
www.beleco.cz

